

NOTAT

19. juni 2009

Talepapir til åbent samråd i ERU alm. del den 24. juni 2009 – samrådsspørgsmål AI-AJ stillet af Flemming Bonne (SF) og Lene Hansen (S) 10. juni 2009 om udkantskommuner

Samrådsspørgsmål AI:

Ministeren bedes redegøre for, hvordan de danske udkantskommuner, der ikke har haft del i samfundets almindelige vækst, og kommuner, som rammes særlig hårdt af finanskrisen pga. ensidig erhvervsstruktur (industriarbejdspladser) og et generelt lavt uddannelsesniveau, skal kunne skabe øget vækst, udvikling og tilflytning, når en del af disse kommuner p.t. tvinges til at foretage yderligere beskæringer på kommunale kerneområder som ældrepleje, folkeskoler og dagpasning både pga. et skævt udligningssystem og pga., at regeringen har underfinansieret opgaveudlægningen fra starten.

Samrådsspørgsmål AJ:

AJ. Ministeren bedes redegøre for, hvad regeringen på det erhvervs-mæssige område særligt vil gøre for at modvirke krisens gennemslag i landets udkantskommuner.

Tak for indkaldelsen til samråd.

Jeg vil tillade mig at besvare de to spørgsmål om udkantsområderne under ét.

Status for kommunernes økonomi

Der er blevet spurgt til den rolle, som det *kommunale udligningssystem* spiller for vores yderområder.

Lad mig starte med at nævne, at der i forbindelse med reformen af det kommunale finansieringssystem i 2006 blev gennemført en række ændringer, der har tilgodeset netop kommuner i udkantsområder. Jeg kan nævne:

I opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov blev indført et kriterium for geografisk tilgængelighed. Kriteriet sigter mod at tage højde for særlige udgiftsforhold forbundet med større afstande i tyndt befolkede områder.

I opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov blev indført et kriterium for nedgang i befolkningstallet. Kriteriet afspejler strukturelle problemstillinger for kommuner, som oplever en tendens til fald i befolkningen. Og det har ikke mindst været et problem i udkantskommuner.

Der blev indført en særskilt udligning af kommunernes indtægter fra selskabsskat, der ikke hidtil havde været omfattet af udligningen. Denne udligning er også med til at sikre et mere lige økonomisk udgangspunkt for de kommuner, som har lave indtægter fra selskabsskat. Ikke mindst udkantskommuner er jo sædvanligvis ikke begunstiget med at have store virksomheder eller hovedkontorfunktioner beliggende.

Der er også spurgt til *finansieringen af opgaveudlægningen*.

I forbindelse med kommunalreformen blev der i 2005 indgået aftale med KL om størrelsen af kompensationen (DUT) for de opgaver, som kommunerne skulle overtage i forbindelse med reformen. Princippet var fuld kompensation, og denne kompensation indgik som led i finansieringsreformen med virkning fra 2007.

Desuden blev der stillet lånepuljer til rådighed for kommunerne til finansiering af visse engangsomkostninger i forbindelse med kommunalreformen.

Efterfølgende i forbindelse med kommunernes budgetlægning for 2007 kunne det dog konstateres, at udviklingen i amternes udgifter i 2006, navnlig på det sociale område, indebar et højere udgiftsniveau end forudsat i DUT-aftalen. Efter en drøftelse med KL om størrelse og fordeling af kompensationen var der i september 2007 enighed om at give kommunerne mulighed for at afholde yderligere udgifter på 424 mio. kr. i 2007.

Samtidig gav regeringen kommunerne en budgetgaranti i 2008 i forhold til regnskab 2006 for de opgaver, som kommunerne skulle overtage fra 1. januar 2007.

I økonomiaftalen for 2008 blev budgetgarantien udmøntet, idet der har været enighed om at løfte kommunernes udgifter i 2008 med 850 mio. kr. i forhold til aftalen for 2007 som en ekstra

kompensation for de opgaver, de har overtaget. Som det fremgår af aftalen for 2008, er regeringen og KL enige om, at kommunerne dermed er fuldt kompenserede for de amtslige opgaver, de har overtaget.

Så samlet set er kommunerne altså kompenseret fuldt ud for de nye opgaver, og der er taget højde for engangsomkostninger.

Udfordringer i yderområderne

Der bliver endvidere spurgt til, hvordan de danske udkantskommuner, som ikke har haft del i samfundets almindelige vækst, skal kunne skabe vækst og erhvervsudvikling.

Internationalt har der igennem en årrække været en tendens til, at den økonomiske vækst har været størst i og omkring de store byer. Sådan har det også været i Danmark, men vores yderområder har alligevel klaret sig relativt godt.

Ledigheden i yderområderne er ikke markant højere end landsgennemsnittet. I april måned lå ledigheden i yderområderne på 4,1 pct., mens landsgennemsnittet var 3,3 pct.

Heller ikke, når vi ser på erhvervsindkomst pr. indbygger, har yderområderne haft en markant anderledes udvikling end resten af landet de seneste år. I 2004 udgjorde erhvervsindkomsten pr. indbygger i yderområderne 90 pct. af landsgennemsnittet, og dette gjorde sig fortsat gældende i 2007.

Udviklingen i yderområderne var også et af de emner som beskæftigelsesministeren og jeg har drøftet med formandskaberne for vækstfora og de regionale beskæftigelsesråd på de møder, vi har haft de seneste uger om den aktuelle økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation i de enkelte regioner.

I sidste uge havde vi fx møde med det nordjyske vækstforum og beskæftigelsesråd, som fortalte, hvordan Nordjylland i gennem de sidste 7 år har formået at reducere ledigheden så meget, at den - da krisen slog igennem - var på niveau med resten af landet. Nordjylland er vel og mærke en region med betydelige yderområder.

Regeringens tiltag for at modvirke krisen

Lad mig fortsætte med at sige et par ord om regeringens tiltag for at modvirke krisen, før jeg nævner den mere generelle indsats for vækst og erhvervsudvikling i yderområderne.

Regeringen har valgt en strategi, hvor vi gradvist sætter ind med en række målrettede og nødvendige initiativer. Denne strategi giver os det største manøvrerum og er mere hensigtsmæssig end én stor pakke "en gang for alle" i tider med stor usikkerhed om den fremtidige udvikling.

Allerede på finansloven for 2009 har vi gjort meget for at holde gang i dansk økonomi. Finansloven i sig selv stimulerer dansk økonomi med godt 16 mia. kr. ekstra i 2009. Det svarer

til at løfte væksten i dansk økonomi med 0,4 pct. af BNP. Og det var bare første skridt blandt en lang række af initiativer.

Først og fremmest har det været vores mål at få taget hånd om selve problemets rod og genskabe en sund finansiel sektor.

Danmark er det europæiske land – bortset fra Tyskland, der har lempet finanspolitikken mest, selvom vi har en - i europæisk sammenhæng - ret lav ledighed.

Som de første i Europa lavede vi en bankpakke i oktober 2008. Og et bredt flertal i Folketinget vedtog kreditpakken i januar 2009. Formålet med pakkerne er ikke at redde bankerne for bankernes skyld. Formålet er derimod at sikre finansiering til virksomheder og borgere med sunde projekter i alle dele af landet.

Kreditpakken indeholdt også en eksportlåneordning for 20 mia. kr., der styrker eksporten.

Med skatteaftalen har vi lempet skatten på arbejde. Skattelettelserne kommer i 2010 og 2011, mens finansieringen ruller ind over en længere årrække. Folk får altså flere penge mellem hænderne allerede fra næste år, hvilket vil bidrage til at styrke væksten generelt i det danske samfund.

Men der er også initiativer, som vil stimulere væksten allerede i år og også vil komme yderområderne til gode:

For det første har vi aftalt med kommunerne at øge de kommunale anlægsinvesteringer i 2009 med mindst 2 mia. kr. inden for især daginstitutioner, folkeskoler og ældrepleje.

I de netop afsluttede kommuneforhandlinger har vi givet endnu et markant investeringsløft. Regeringen har indgået aftale med kommuner om yderligere anlægsinvesteringer for minimum 20 mia. kr. i 2010.

For det andet har vi givet befolkningen mulighed for at få udbetalt deres opsparing i SP-ordningen i 2009. Dermed får også husholdninger over hele landet mulighed for at få lidt ekstra luft i budgettet, hvis de har behov for det.

Vi er også i gang med at give tilsagn om tilskud for 1½ mia. kr. fra renoveringspuljen i 2009. Puljen giver borgerne i alle dele af landet mulighed for få tilskud til renoveringer og bygningsarbejder, og puljen giver samtidig et løft til aktiviteten i byggesektoren. En opgørelse fra Erhvervs- og Byggestyrelsen viser, at puljen bliver anvendt i hele landet.

Samlet er der altså tale om en ganske betydelig saltvandsindsprøjtning til økonomien.

Den regionale erhvervspolitiske indsats

For så vidt angår indsatsen for vækst og erhvervsudvikling i yderområderne er dette en opgave, der særligt er tillagt de regionale vækstfora.

Inden for rammerne af erhvervsfremmeloven kan vækstfora prioritere midler til en styrket indsats inden for fx uddannelse, bedre rammer for iværksættere, innovation og turisme.

En af vækstforas store styrker er, at parterne - kommunerne, regionen, arbejdsmarkedets parter, erhvervslivet samt viden- og uddannelsesinstitutionerne - kender de særlige udfordringer og muligheder, der er regionalt og lokalt.

De regionale vækstfora har afsat ca. 585 mio. kr. årligt af deres regionale udviklingsmidler til erhvervsudviklingsindsatsen. Beløbet suppleres med ca. 500 mio. kr. årligt i perioden 2007-2013 fra EU's strukturfonde.

Vækstfora har en særlig forpligtelse til at gøre en indsats for yderområderne. Forpligtelsen indebærer, at mindst 35 pct. af strukturfondsmidlerne skal komme yderområderne under ét til gavn.

I de tilsagn om tilskud, som er givet indtil udgangen af maj i år, ligger yderområdeandelen samlet set på 38 pct. svarende til ca. 340 mio. kr. Det bekræfter, at vækstfora tager deres forpligtelse over for yderområderne alvorligt.

Jeg kan i tillæg hertil nævne, at der for enkelte områder er en særlig mulighed i strukturfondsprogrammerne, så vi kan tillade mere traditionelle tilskud til virksomheders anlægsinvesteringer og produktudvikling. Denne mulighed findes på Læsø, Ærø, Langeland, Lolland Kommune, Samsø og Bornholm samt de 27 danske småøer.

Normalt er det jo ikke regeringens politik at yde direkte virksomhedstilskud, men vi har vurderet, at netop de nævnte områder har nogle særlige udfordringer. Derfor har vi valgt at udnytte de særlige muligheder, som EU's statsstøtteregele giver i de områder.

Som tidligere nævnt har jeg og beskæftigelsesministeren gennem de seneste uger holdt møder med formandskaberne for de regionale vækstfora og de regionale beskæftigelsesråd. På møderne har vi drøftet den aktuelle økonomiske og beskæftigelsesmæssige situation i de enkelte regioner og initiativer, som vi ønsker at samarbejde om i lyset af den aktuelle økonomiske situation.

Initiativerne indgår i de nye tillæg til de regionale partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling, som regeringen har indgået med vækstfora. Jeg skal sørge for, at de bliver oversendt til udvalgets orientering.

Grøn vækst skal forankres i hele landet

Lad mig også nævne at regeringen netop har indgået aftale med Dansk Folkeparti om *Grøn vækst*. Planen indeholder en lang række initiativer, der bl.a. sikrer bedre miljø, mere natur, færre drivhusgasser og samtidig styrker landbruget og dermed væksten i samfundet.

Aftalen sikrer bedre balance mellem hensynet til natur og miljø på den ene side og et fortsat konkurrencedygtigt erhvervsliv på den anden side. Aftalen indebærer investeringer i miljø og landbrug for mere end 13,5 mia. kr. – og lægger op til fuld hjemtagning af EU-midler til landdistrikterne.

Der er ingen tvivl om, at en række af initiativerne vil komme yderområderne til gode i form af beskæftigelse og erhvervsudvikling inden for grøn landbrugs- og fødevareproduktion. Og yderområderne kan komme til at spille en væsentlig rolle i udviklingen af nye grønne teknologier.

Regeringens kommende udspil om et Danmark i balance

Lad mig slutte med at orientere udvalget om, at regeringen til efteråret vil fremlægge et regionalpolitisk udspil om et Danmark i balance.

Vi ser i regeringen i øjeblikket på forskellige forslag på uddannelsesområdet, omkring bosætning, turisme og grøn vækst, der vil bidrage til at skabe bedre rammer for bosætning, erhvervsudvikling og vækst i hele Danmark.

For så vidt angår grøn vækst er det regeringens ønske, at udviklingen af en grøn vækstøkonomi forankres bredt i det danske samfund, således at alle områder i Danmark bidrager aktivt til denne udvikling og får del i de nye grønne vækstmuligheder.